

אגף תפעול

מחלקת איכות סביבה, קיימות ותברואה

תעשיית המיחזור: המצב לא בזבל

המדינה צריכה לפעול להרחיב את תשתיות המיזון והטיפול בפסולת, ולדאוג לכך שהפח הכתום יחפש את האזרחים ולא הם אותו.

גיא סמט

17:55 04.09.2017

בכתבה שפורסמה במגזין TheMarker (6 באוגוסט 2017) תחת הכותרת "פראייר מי שממחזר", קוראת מירב מורן לאזרחי ישראל להפסיק למחזר. ישראל, ה"סטארט-אפ ניישן" המפורסם, היא מדינה הידועה בהדשנות שלה, אבל עדיין לא בכל תחום. כאן יש ניסיון להמציא מודל חדש שלא קיים באף מדינה מתוקנת בעולם, מודל שמוחק את שלב ההפרדה בבתיים והמיחזור, ויביא לכאוס סביבתי.

אלא שאזרחי ישראל — שבאופן כללי, ובצדק, "נמאס להם להיות פראיירים" — לא ייענו לקריאה משונה זו, שכן היא אינה מוציאה אותם פראיירים, להפך. פראייר מי שלא ממחזר: שיעור המיחזור בישראל הוא 22% והוא במגמת עלייה של 2% מדי שנה. אכן, אנחנו במקום נמוך יחסית בסולם העולמי, אבל הדרך לעלות ולהשתפר חייבת לעבור דרך הפרדה במקור על ידי הציבור. זו חובה אזרחית.

פסולת נוגעת לכל אחד ואחת מאתנו, אבל היא נושא מורכב, ולא כולנו יודעים מה קורה איתה אחרי שהשלכנו את הזבל לפח או את הבקבוק למיחזורית. ככלל, לכל סל זבל שאדם זורק יש מסלול קבוע: ראשית, מומלץ שהאזרח יפחית במקור — יצרוך פחות ויזרוק פחות ממה שנצרך; השלב הבא הוא שימוש חוזר במוצרים; לאחר מכן הפרדה במקור בבתי התושבים, הממיינים את הפסולת שאותה הם משליכים; לאחר מכן מגיע המיחזור; השבת אנרגיה — באמצעות שריפה של הפסולת שניתן לשרוף (שלב שכיום עדיין אינו מתקיים בישראל), ורק לאחר מכן הטמנה של כל מה שלא היה ראוי למיחזור או לשריפה.

פסולת מורכבת מזרמים רבים: פסולת רטובה או אורגנית; ופסולת יבשה — הכוללת אריזות, פלסטיק, זכוכית, קרטונים, נייר ועוד. חלק מהזרמים מקבל טיפול הולם זה שנים (נייר, קרטון, בקבוקי פלסטיק, אריזות ועוד), ולחלק אחר המשרד מפתח אסטרטגיית פסולת חדשה, המתורגמת לתוכניות עבודה בימים אלה.

אפשר לקחת כדוגמה את הפחים הכתומים, המיועדים לקליטת פסולת אריזות, הנמצאים במגמת עלייה חיובית בכל הערים והיישובים בישראל. עד 2020 ליד כל פח ירוק יהיה פח כתום, דבר שיגדיל את פרישת פחי המיחזור מ-800 אלף משקי בית כיום, ל-1.8 מיליון משקי בית, והדבר ייתן מענה הולם לזרם פסולת האריזות בעבור מרבית תושבי הערים הגדולות. פסולת אריזות זו היא דוגמה להפרדה במקור שעובדת ותוסיף להשתפר, כפונקציה של פרישת הפחים.

לא לנצח נטמין את כל מה שלא ממחזר — שריפת פסולת היא פתרון אפשרי המיושם במדינות רבות בעולם. גם בישראל קמו מתקני קצה מתקדמים בשנים האחרונות ביוזמה פרטית (מפעל ה-RDF של גוש דן ותחנת המיזון גרינט בירושלים) ובנוסף, פועלים המשרד להגנת הסביבה ומשרד האוצר להקמת מתקן של 1,000 טונה ליום באזור חולות ראשון לציון. מתקני טיפול נוספים שבהם תתבצע השבת אנרגיה יוקמו בשנים הקרובות.

אך מתקנים כאלה חייבים להתקיים לצד מיחזור נרחב, והם אינם מחליפים את המיחזור. כך, בבלגיה שיעור המיחזור הוא 55% ובאוסטריה 60% — ושאר הפסולת מטופלת על ידי מתקני השבה. גם עלינו בישראל לשאוף לשיעורי מיחזור גבוהים.

יש בעולם אנשים המכחישים את שינויי האקלים. כעת מתברר, יש גם המכחישים את הצורך במיחזור. בשני המקרים, אין התבססות על עובדות אלא על תחושות בטן. מה שבאמת צריך לעשות הוא להפחית את הפסולת הנוצרת, למיין ולהפריד אותה בבית — וללכת לפח המתאים ולמחזר. המדינה מצדה צריכה לפעול להרחיב את תשתיות המיזון והטיפול בפסולת, לדאוג לכך שהפח הכתום יחפש את האזרחים ולא הם אותו, להבטיח טיפול מיטבי בפסולת הממוחזרת, ולהוביל הקמת מתקני השבת פסולת חדשים — כדי ששיעור ההטמנה יהיה נמוך ככל האפשר.

הכותב הוא סמנכ"ל בכיר לשלטון מקומי, המשרד להגנת הסביבה